

עד אחד נאמן באיסורין #2

עדות ונאמנות

I. פסולי עדות

1. בבלי פסחים דף ד-ז:

אמר להו רב נחמן בר יצחק, תניתוה: הכל נאמנים על ביעור חמץ, אפילו נשים אפילו עבדים אפילו קטנים. מאי טעמא מהימני - לאו משום דחזקתו בדוק? ... הכא במאי עסקינן - דמוחזק לן דלא ברק, וקאמרי הני בדקיניה. מהו דתימא: לא להימניהו רבנן, קא משמע לן: כיון דבדיקת חמץ מדרבנן הוא, דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ליה - הימניהו רבנן דרבנן.

2. תוס' שם ד"ה הימניהו

הימניהו רבנן דרבנן - אף על גב דכל דבר שהוא בידם מהימנינן להו לגשים ועבדים ואפילו מדאורייתא דמעשים בכל יום שאנו מאמינים לאשה ועבד על השחיטה ועל הניקור ובפ' המדיר (כתובות עב. ושם) גבי מאכילתו שאינו מעושר משמע שסומך עליה לענין חלה ומעשר מכל מקום גבי בדיקת חמץ אף על גב דבידם מ"מ אי הוי מדאורייתא לא מהימנינן להו משום דאיכא טירחא יתירתא וצריך דקדוק גדול כדמוכח בירושלמי שמפרש מפני שנשים עצלניות הן...

3. רמב"ם, עדות פרק י"א הלכה ז'

עד אחד נאמן באיסורין אף על פי שהוא פסול לשאר עדויות, שהרי רשע בעבירה ששחט שחיטתו כשירה ונאמן לומר כהלכה שחטתי, אבל החשוד על דבר אינו נאמן על שלו אבל נאמן הוא על אחרים.

II. דיני עדות בבית דין

4. נתיבות המשפט, ביאורים סימן כ"ח

ומכל מקום בעינן בכאן שנים כיון דלא גילוי מילתא גמור הוא, ומכל מקום לא דמי לדבר שבערוה, כיון שאין מעידין בגמר הדבר, ומהני עדותן חוץ לבית דין, דדמי לאיסורין במקום דאיתחזק איסורא, דאף דבעינן שנים, מכל מקום סגי כשמעידין חוץ לבית דין, דדוקא בהוצאת ממון דכתיב אם לא יגיד בעינן בית דין, אבל באיסורין אף במקום דבעינן שנים מכל מקום מהני עדות חוץ לבית דין...

5. נתיבות המשפט, ביאורים סימן ל"ח

ועיין בספר קצות החושן [סק"ד] שכתב, דעדים שהעידו שנתנסך יינו של ראובן והוזמו, דחייבין לשלם מכאשר זמם. והביא ראיה מסנהדרין י' [ע"א] בפלוני רבע שורו של פלוני והוזמו, דחייבין לשלם דמי שור לבעלים וכו'. ולפי עדות דעתי לא דמי, דלא שייך כאשר זמם רק בדבר שצריך עדות בבית דין, כגון הריגת שור, אבל באיסורין, אפילו במקום דצריך שני עדים, מכל מקום לא צריך הגדה בבית דין, כמו שכתבתי לעיל בסימן כ"ח [ביאורים סק"ז], ובספר חוות דעת סימן צ"ח [ביאורים סק"א], ע"ש, ובדבר שאין צריך עדות בבית דין, לא חידשה התורה דין דכאשר זמם. אכן מה שכתב דאם כבר נפסד דחייב לשלם מדינא דגרמי, יפה כתב.

6. אבני מילואים, סימן מ"ו סק"ה

ואיכא למידק לפי מ"ש הרמב"ם פט"ז מהל' סנהדרין (ה"ו) ז"ל אין צריך שני עדים אלא בשעת מעשה אבל האיסור עצמו בעד א' יוחזק כיצד אמר עד א' חלב כליות הוא זה כלאי הכרם הפירות אלו גרושה או זונה אשה זו ואכל או בעל בעדים אחר שהתרה בו הרי זה לוקה אעפ"י שעיקר האיסור בעד אחד עכ"ל, וכיון דע"א נאמן לומר גרושה או זונה אשה זו

אלמא ס"ל דגרושה או זונה הוי ל' דין איסורין וע"א נאמן בו וא"כ ודאי דה"ה עד מפי עד נאמן בו דבכל איסורין דע"א נאמן עד מפי עד נאמן...

III. כל מקום שהאמינה תורה עד אחד

7. בבלי כתובות דף כ"ב:

עד אחד אומר מת - הימנוהו רבנן כבי תרי, וכדעולא, דאמר עולא: כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים והאי דקאמר לא מת הוה ליה חד, ואין דבריו של אחד במקום שנים

8. ריטב"א, יבמות דף פ"ח:

ואפילו כשבא ע"א בלבד והכחישו שהראשון חשוב כשנים, נראין הדברים כדברי ר"י ז"ל דדוקא בעדות דבר שבערוה דבעי שנים שהאמינהו לזה כשנים, אבל באיסורין דעלמא דסגי בחזד כיון שלא האמינהו אלא כחזד כי אתא אחרינא ואכחשיה הויא הכחשה כחזד לגבי חזד.

9. רמב"ם, עדות פרק ה'

בשני מקומות האמינה תורה עד אחד, בסוטה שלא תשטה מי מרים ובעגלה ערופה שלא תערף כמו שביארנו, וכן מדבריהן בעדות אשה שיעיד לה שמת בעלה.

IV. מקור עד אחד נאמן ביאסורין

10. רש"י, יבמות דף פ"ח:

דאמר ברי ל' דשומן הוא דמהימן - והא ודאי פשיטא לן דסמכי עליה כל זמן שלא נחשד דאי לאו הכי אין לך אדם אוכל משל חברו ואין לך אדם סומך על בני ביתו.

11. תוס' ישנים שם

מידי דהוה אחתיכה ספק חלב ספק שומן וכו' דמהימן פ"ה דאי לא מהימן לא מצינו איש שיוכל לאכול עם חבירו שמא יאכילנו דבר איסור. ותימא ומה ל' בזה הדבר יזהר במה שיאכל. ונ"ל דנפקא לן דמהימן מנדה דכתיב וספרה לה לעצמה:

12. רש"י, תולין דף י':

עד אחד נאמן באיסורין - דכל יחיד ויחיד האמינתו תורה וזבחת מבקרך ומצאנך [דברים י"ב] ושחט את בן הבקר (ויקרא א) ואכלי כהנים על ידו ולא הזקיקו להעמיד עדים בדבר ולא הצריכה תורה עדים אלא לעונש ממון או מיתת בית דין ולערויות דגמרינן (גיטין ז) דבר דבר מממון

V. איתחזק איסורא

13. בבלי גיטין דף ב:

אימור דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין, כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן, דלא איתחזק איסורא, אבל הכא דאיתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות משנים!

14. רמב"ן שם

אבל הכא הא איתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה כו'. ק"ל הא כיון דאיתחזק איסורא אפילו בשאר איסורים נמי לא, כדאמרינן בפ' האשה רבה בהקדש וקונמות דאיתחזק איסורא ולא מהימן, ודבר שבערוה אפילו לא איתחזק איסורא נמי אין פחות משנים ואפ"ל לאסור נמי אינו פחות משנים כדאמרינן בפ' האיש מקדש, ואית נוסחי דלא גרסי הכי אלא אבל הכא דאיתחזק איסורא דאשת איש לא, ואי גרסי ליה ה"ג והוי דבר שבערוה, וכן נמי בפ' האשה רבה, ופ"ל תחא ועוד קאמרי, ולא נהירא.